Inbreng Industriecoalitie t.b.v. het plenair debat over het rapport Wennink 3 september 2026

Samenvatting

- Als Industriecoalitie vragen we Kamer en Kabinet om (via de Taskforce toekomstige Welvaart en Verdienvermogen) voortvarend aan de slag te gaan met de uitvoering van de aanbevelingen uit het rapport Wennink. Als basisindustrie zijn we, zoals het Rapport terecht schetst, funderend voor talloze ketens en groeimarkten en hebben we een essentiële rol bij bijv. de vestiging en opschaling van talloze start- en scale-ups en MKB.
- Zoals Wennink ook aangeeft moeten we als eerste vooral de randvoorwaarden op orde brengen om de investeringsmotor weer te kunnen starten. Dat is de basis voor behoud en versterking van ons duurzame verdienvermogen. Dat betekent: hulp met het versneld omlaag brengen van de nettarieven, voorkomen van regeldruk door o.a. het schrappen van nationale koppen én het effectief en snel aanpakken van oneerlijke concurrentie uit Azië. Zo kunnen wij investeren in een duurzaam, competitief en welvarend Nederland. Wij geloven dat het kan; de kennis is er, de technologie, de industriële clusters.

1. Achtergrond

- Op donderdag 3 september debatteert de Tweede Kamer over het *Wennink rapport*. Terecht vraagt 'Wennink' aandacht voor de noodzaak van een hoger groeipad en wijst het rapport onze Mainports en basisindustrie (zoals chemie, metaal, raffinage, industrieel gas) aan als kritieke *enablers*. Deze staan aan de basis van tal van ketens waar we niet zonder kunnen als Nederland en Europa en die hard nodig zijn om de groeimarkten van de toekomst te kunnen bedienen.[1]
- In de basisindustrie in de zes grote haven- en industrieclusters zien wij veel kansen voor duurzame investeringsprojecten zoals Wennink die beschrijft en voor vergroting van onze weerbaarheid (met bijv. eigen wininning en verwerking van kritieke grondstoffen, meer circulaire productieketens op basis van duurzame koolstof en staal, etc). De Nederlandse basisindustrie heeft dit ook eind 2025 beschreven in een nieuw bidbook (*'Een basisindustrie om op te bouwen'*) die qua analyse grotendeels overeenkomt en goed aangeeft wat er allemaal kan als de randvoorwaarden op orde zijn. Veel van de door Wennink geschetste investeringsprojecten (met een potentieel van circa €126 miljard) komen ook uit onze haven- en industrieclusters. Zij versterken de groei, de weerbaarheid én dragen bij aan de aanpak van het klimaatprobleem.
- Hieronder enkele aandachtspunten t.b.v. het debat om deze kansen te verzilveren.

2. De investeringsmotor weer laten draaien

- Op alle fronten in onze haven- en industrieclusters zien wij kansen voor duurzaamheid, innovatie en versterking van ketens. Van de raffinage van lithium en groene chemie tot winning van kritieke grondstoffen als bijproducten van al bestaande waardeketens, een gezonde (groene) metaalsector en sterke regionale bedrijvigheid (*cluster 6*). Hiervoor ligt er gelukkig ook een goed Coalitieakkoord waar we de komende tijd op kunnen bouwen.
- Kortom; De investeringskansen zijn er. Het Coalitieakkoord biedt richting. De technologie en de bedrijven zijn er. Wat ontbreekt, zijn vooral de randvoorwaarden en zekerheden om investeringen ook daadwerkelijk mogelijk te maken. Hieronder pikken wij enkele van de belangrijkste randvoorwaarden er kort uit.

[1] Zo schrijft Wennink; '*Kogelwerende vezels voor pantservoertuigen en uitrusting van Nederlandse soldaten worden bijvoorbeeld in de Nederlandse chemie geproduceerd. Maar ook elektronchemicaliën en ultraschone polymeren, die nodig zijn voor hoogwaardig onderzoek en productie hebben lokale toeleveringsketens. Op al deze gebieden afhankelijk worden van alternatieve toeleveranciers in China is enorm risicovol*.'

Energiekosten op gelijk niveau met ons omringende landen als *enabler* voor verduurzaming en groei

- Terecht signaleert het Rapport Wennink dat de nettarieven de afgelopen paar jaar zijn vertienvoudigd[2] **(!)** en dat de kosten voor elektriciteit hier voor de industrie ver uit de pas lopen met onze buurlanden (zie figuur in de bijlage ter illustratie). Dit is enkel een gevolg van nationale beleidskeuzes. Voor veel fabrieken stegen de nettarieven in enkele jaren van enkele naar tientallen miljoenen euro's. Dit is onhoudbaar juist voor de verduurzaming, denk aan elektrificatie en of voor bijvoorbeeld de ontwikkeling van (groene) waterstof.
- Het Coalitieakkoord kondigt gelukkig een aantal goede maatregelen aan, zoals inzet voor een gelijk speelveld met buurlanden (incl. een '*buurlandentoets'* op beleid) en ook zijn extra middelen uitgetrokken om het gat met de buurlanden te verkleinen door verruiming, verlenging en verdieping van de IKC én de enveloppe elektriciteitskosten voor de energie intensieve industrie.
- **Cruciaal is vooral dat er nu zekerheid komt hoé de middelen uit deze enveloppe effectief ingezet gaan worden én dat ze vanaf 2027 beschikbaar komen** (NB en dus niet pas in 2028 cf. het Coalitieakkoord).

- Dit alles is urgent nu buurlanden voortvarend doorpakken (met subsidies en publieke investeringen in het net) waardoor de concurrentiekloof opnieuw verder dreigt toe te nemen in plaats van dat de kloof kleiner wordt. Ook de gestegen energie- en elektriciteitskosten a.g.v. de crisis in het Midden-Oosten vergroten de urgentie.
- Over het vraagstuk van de verlaging van de nettarieven wordt inmiddels al sinds de start van de *Oekraïnecrisis* (2022) gesproken, maar in de praktijk is er nog geen verlichting (ondanks het IBO Bekostiging Elektriciteitsinfrastructuur uit 2024 en de kabinetsreactie daarop in 2025).[3] Ondertussen stijgen de netkosten alleen maar verder door komende jaren tot schrikbarende hoogte.
- Daarom moeten de beschikbare (extra) kabinetsmiddelen (enveloppe) zo snel mogelijk tot besteding komen per 2027 via bijvoorbeeld de door Europa geboden mogelijkheden (o.a. METSAF) én door verlaging van de nettarieven door de effectieve inzet van de enveloppe uit het regeerakkoord.[4] Door de middelen budgettair naar voren te halen is het mogelijk om de netwerkkosten voor de energie-intensieve industrie per 1-1-2027 te verlagen. Voor IKC zijn daarnaast voorwaarden nodig die in lijn zijn met onze buurlanden. Het instrument is immers bedoeld voor indirecte kostencompensatie van ETS en niet voor andere doeleinden.

Regeldruk, nationale koppen en vergunningen met spoed aanpakken

- De tweede randvoorwaarde voor succes is dat Nederland 'van het slot' moet. De nieuwe stikstofaanpak van het Kabinet moet vergunningverlening weer mogelijk maken voor cruciale investeringsprojecten. **We werken hierop graag nauw samen met het Kabinet om dit in goede banen te leiden voor de industrie**. Bijvoorbeeld de gebiedsaanpak rond de Rotterdamse haven is een mooi voorbeeld van publiek-private samenwerking om de vergunningverlening weer op gang te brengen en deze aanpak kan ook soelaas bieden voor andere industrieclusters.
- Bezorgd zijn we echter over het feit dat ons land op veel terreinen zaken nog altijd anders aanpakt dan in buurlanden (en afwijkend van EU-beleid). Doorgeschoten regeldruk, nationale koppen en juridisering leiden tot hogere lasten, meer administratie, langere procedures en frustreren daarmee investeringskansen, terwijl proportionaliteit en economische effecten onvoldoende worden meegewogen. Het beleid verschuift van risicobeheersing naar risicomijding en **het naleven van**

[2] Zie o.a. E-bridge, IBO nettarieven, etc.
[3] Op de terugkeer van de IKC na
[4] Het verlagen van de nettarieven door bekostiging van het Net op Zee niet meer te verhalen op de industriële partijen aangesloten op het hoogspanningsnet (TSO), maar met subsidie te heralloceren naar regionale netgebruikers (DSO). Dit vergt een algemene maatregel van bestuur (AMvB) door de minister. Het effect hiervan op DSO-afnemers wordt dan gecompenseerd vanuit de beschikbare middelen.

wet- en regelgeving kost de Nederlandse economie inmiddels maar liefst 16,8 miljard euro per jaar.[5]

- Zo zadelen we SEVESO-bedrijven op met zware verplichtingen voor het stellen van Financiële Zekerheid (iets wat onbetaalbaar is voor sommige bedrijven en waardoor belangrijke investeringen juist in de knoei komen). Ook dreigt verder een aanscherping van de koelwaternorm in NL van 28°C naar 25°C (RWS) waar dat in Duitsland 28°C is. Dit zijn slechts enkele voorbeelden van nationale regels die de industrie onzekerheid geven en daarmee investeringen onnodig belemmeren, omdat ze zorgen voor een ongelijk speelveld. Ook de invoering per 2027 van een terugverdientijd bij de Energiebesparingsplicht van 7 jaar in plaats van 5, terwijl de buurlanden vanuit het ETS een terugverdientijd van 3 jaar kennen valt hieronder. Deze benadeelt specifiek Nederlandse bedrijven ten opzichte van concurrenten in het buitenland.
- Voor internationale bedrijven op een Europese of wereldmarkt zijn al dit soort nationale koppen en bureaucratie **regelrechte investeringsremmers.** Zaken die bovendien bovenop de grote energiekostenverschillen met buurlanden en de problemen met stikstof en netcongestie komen.
- Daarom is het nodig dat:
    a) er snel een **buurlandentoets** op beleid wordt ingevoerd (cf. de belofte in het Coalitieakkoord) om te zien waar Nederland afwijkt én met de ambitie om deze afwijkingen vervolgens aan te pakken;
    b) **beleid integraal wordt ontwikkeld**. Bedrijven ervaren nu te vaak versnipperde besluitvorming en te weinig afstemming tussen bijvoorbeeld het klimaat- en milieubeleid en tussen de Haagse ministeries en de uitvoering (omgevingsdiensten/provincies, inspecties, etc.).
    c) **centrale regie op het investerings- en industriebeleid hersteld wordt**. Bedrijven ervaren dat investeringen regelmatig vastlopen tussen ministeries, uitvoeringsorganisaties, omgevingsdiensten en medeoverheden, terwijl niemand integraal verantwoordelijk is voor het resultaat. Grote verduurzamings- en weerbaarheidsprojecten vragen om één overheid die stuurt op resultaat. Benoem daarom per strategisch project of dossier één verantwoordelijke bewindspersoon en organiseer voldoende doorzettingsmacht richting uitvoering, zodat investeringen niet stranden door verkokering, tegenstrijdige beleidsdoelen of langdurige bestuurlijke afstemming.
    d) we nauwgezet **publiekprivaat samenwerken** om blokkades in de wetgeving op te ruimen mét gebruik van kennis uit de praktijk.
    e) **Introduceer een meetbare netto-reductiedoelstelling voor regeldruk.** Ook hier denken wij graag over mee.

<u>Oneerlijke concurrentie uit China</u>

- De derde randvoorwaarde gaat over eerlijke concurrentie op de wereldmarkt. De aanpak bij staal geeft vertrouwen dat Europa in staat is om oneerlijke concurrentie en dumping (met staatssteun) uit met name China tegen te gaan (nb. al is dit voor bijvoorbeeld de offshore windsector nog steeds een probleem!).
- In sectoren zoals de chemie zien we momenteel echter een drastische toename van het aantal anti-dumping cases in Europa en ook zien we de serieuze gevolgen van niet doortastend handelen. Zo hebben verschillende bedrijven in de chemie hun activiteiten moeten stoppen, omdat door oneerlijke handelspraktijken hun afzetmarkt in korte tijd is verdwenen. Als gevolg hiervan komen producten Europa binnen met een veel hogere CO2-footprint en zijn we straks afhankelijk voor allerlei strategische chemische producten van China.
- Het kabinet moet dan ook -in lijn met de motie Bühler/Flach- in Europa blijven aandringen op effectieve maatregelen tegen dumping van chemische producten uit Azië. De recente passages in Kamerbrieven en steun voor o.a. een non-paper samen met Frankrijk geven vertrouwen dat Nederland ziet hoe strategisch het belang is van de chemie voor ketens, voor defensie en voor

[5] Zie o.a.: https://www.pwc.nl/nl/actueel-publicaties/assets/pdfs/the-rising-cost-of-compliance.pdf

onze hightech sector. Het recente advies van de WRR[6] stelt ook niet voor niets dat alle opties moeten worden overwogen om de scheefgetrokken handel tegen te gaan en roept op om snel en doortastend buiten de bestaande (beleids)kaders te denken.

- Europa moet echt sneller kunnen optreden tegen dumping en de Europese Commissie moet hiervoor meer capaciteit krijgen. Spoedige implementatie van de nieuwe aanbevelingen van de Critical Chemical Alliance is geboden. Nederland zou hierin als één van de belangrijkste Chemielanden van Europa *de lead* moeten nemen voor we nog meer investeringen zien stokken en bedrijven zien sluiten. Wij hebben in Nederland unieke geïntegreerde clusters en daarmee alle ingrediënten in handen voor de chemie van de toekomst (duurzaam, circulair, innovatief). Met de juiste randvoorwaarden zijn hier enorme groeikansen, zoals ook Wennink in zijn rapport beschrijft.
- Nederland moet tot slot samen met andere Europese landen investeren in raffinageprojecten m.b.t. kritieke grondstoffen in binnen- en buitenland en daarmee uitvoering geven aan de aangenomen motie Van den Berg[7] en de verschillende projecten uit het Wennink rapport. Voor succesvolle uitvoering is een investeringsorganisatie nodig, die aanvullend op private financiering jaarlijks ongeveer 500 miljoen kan investeren. Daarmee krijgt Nederland invloed op internationale materiaalstromen en kritieke grondstoffen. Zonder bijdrage aan strategische investeringen zal Nederland buiten, maar ook binnen Europa, achteraan in de rij staan bij de toegang en controle over kritieke grondstoffen.

3. Tot slot

- Met de hiervoor geschetste maatregelen kunnen veel van de door Wennink genoemde investeringskansen daadwerkelijk van de grond komen en zetten we de industrie weer op voorsprong. In aanvulling hierop vragen we graag nog kort aandacht voor de noodzaak van het aanjagen van de vraag naar nieuwe duurzame producten (*vraagcreatie*) en de tijdige beschikbaarheid van infrastructuur voor o.a. CO2, elektriciteit, waterstof en warmte. Beide zaken zijn cruciaal om met succes te kunnen verduurzamen.
- Graag werken we met uw kamer en het kabinet de komende jaren aan een hoger groei-vermogen én een weerbaar Nederland. Juist een krachtige basisindustrie is daarbij het fundament voor allerlei andere industrieën, waaronder onze belangrijke hightech economie en bijvoorbeeld defensie.

Namens,

Deltalinqs
FME
KONINKLIJKE vemw
VNCI
vereniging van Nederlandse tankopslagbedrijven VOTOB
smart delta resources
VEMOBIN
KNB Vereniging Koninklijke Nederlandse Bouwkeramiek
Vereniging Nederlandse Glasfabrikanten vng

[6] 'Strategisch handelen: beleid voor een geopolitieke economie'- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) (2026)
[7] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2026D33994&did=2026D33994

Bijlage: Figuur verschillen stroomkosten

Bron: e-bridge, 2025, blz.8